

Reactie op consultatie Wet Voorschriften vrijstelling leerplicht bij richtingbezwaren

Inleiding

Wij zijn een gezin dat tussen wal en schip valt. Er is geen school in de omgeving die aansluit bij onze levensovertuiging en het oprichten van een dergelijke school is niet haalbaar voor ons. In Nederland is er geen andere optie ons kind te onderwijzen volgens onze levensovertuigingen dan d.m.v. een beroep op vrijstelling bij richtingbezwaren. Deze verantwoordelijkheid nemen wij zeer serieus daar wij ons kind de best mogelijke kansen willen bieden. Dit vergt van ons een investering in tijd en geld die wij met liefde doen. De eisen die hier door dit wetsvoorstel bovenop komen leggen hier een druk op die het wellicht niet mogelijk maakt ons levensovertuiging nog in vrijheid te belijden daar wij misschien niet meer aan dit recht op vrijstelling bij richtingbezwaren kunnen voldoen. Dit is een kwalijke zaak voor ons.

Tijdens het lezen van de consultatie verbaasden wij ons steeds meer over de voorwaarden die gesteld worden aan mensen die een beroep doen op artikel 5 punt b vrijstelling op grond van richtingbezwaren. Na het lezen van het integraal afwegingskader kreeg ik de indruk dat de intentie was om de kwaliteit van het onderwijs te borgen, hier zie ik echter weinig van terug in het wetsvoorstel.

In het wetsvoorstel wordt bij meerdere punten de indruk gewekt dat de ouder en niet het onderwijs gecontroleerd wordt. Dit leidt tot disproportionele en niet effectieve maatregelen ten aanzien van de doelstelling van de wet.

Op andere punten zorgt dit wetsvoorstel voor beperkingen in de mogelijkheden van het onderwijsaanbod en daarmee ook de kwaliteit. Hierdoor vragen wij ons af of het doel van het borgen van de kwaliteit zo wel wordt bereikt.

Daarnaast zijn er verschillende punten in het wetsvoorstel die in strijd lijken met de grondrechten zoals ons recht op privacy en huisrecht.

Inhoudelijk

Hieronder zullen we puntsgewijs onze bezwaren en suggesties vermelden.

- **Algemene opmerkingen vooraf:**

Het wetsvoorstel is op meerdere punten onduidelijk en staat open voor subjectieve oordelen vanuit leerplichtambtenaar en onderwijsinspectie. Zo bevat de wet niet nader gedefinieerde termen als "aantoonbaar," "voldoende," "overwegend." Hiernaast zijn bepaalde onderdelen niet uitgewerkt waardoor deze nader en daardoor wisselend kunnen worden geïnterpreteerd, dit levert rechtsonzekerheid op.

- **Disproportionele sanctie**

Vrijwel op elke overtreding dan wel tekortkoming van de in dit wetsvoorstel opgenomen bijzonder vage en multi-interpretabele voorschriften staat de sanctie dat de vrijstelling komt te vervallen. Het enige rechtsmiddel dat de ouder kan aanwenden is bezwaar in de zin van de Awb. Dit is een recept voor vele langdurige juridische procedures welke niet in het belang zijn van de betrokken kinderen.

Daarnaast constateren wij dat de automatische sanctie vele malen strenger is dan voor het reguliere/bijzondere en speciale onderwijs, alsmede zogenaamde B3 scholen. Dit is strijdig met het gelijkheidsbeginsel.

Uw onderwijsinspectie constateert met regelmaat dat er onbevoegd personeel voor de klas staat en heeft zelfs een gedoogbeleid met een bijpassende handreiking opgesteld:

"De inspectie zal niet altijd direct ingrijpen wanneer er tijdelijk een on(der)bevoegde voor de klas staat. Door het lerarentekort is de rek is er op veel scholen namelijk uit en dit levert problemen op als er onverwachts leraren uitvallen. Schoolleiders en besturen zijn dagelijks op zoek naar oplossingen. Dat leidt steeds vaker tot vragen aan de inspectie over welke oplossingen zijn toegestaan.[...] De inspectie zal scholen niet aan het onmogelijke houden. Als schoolleider of bestuurder moet u wel kunnen laten

zien welke stappen u heeft gezet om tot uw keuzes te komen. Daarnaast wordt van u gevraagd om te blijven zoeken naar structurele oplossingen.”¹

Ook wanneer het gaat om grove inhoudelijke / kwaliteitstekortkomingen wordt kijkt de Inspectie eerst samen naar herstel mogelijkheden. Een dergelijk kader ontbreekt in het onderhavige wetsvoorstel.

Gelet op de omstandigheid dat de voorschriften in dit wetsvoorstel disproportioneel en niet volledig duidelijk zijn, alsmede dat intrekking van de vrijstelling onomkeerbaar is, is het wetsvoorstel op dit punt onacceptabel.

- **Verplichting tot afstand doen van artikel 10 en 12 Grondwet**

In artikel 15p. punt 5 en 15q. lid 5 en 6 van dit wetsvoorstel staat vermeld dat de onderwijsinspectie de locatie van het onderwijs bezoekt, voor binnentreding vragen zij om toestemming. Hiermee wordt ons gevraagd afstand te doen van onze grondrechten inzake het huisrecht en recht op privacy. Verlenen wij geen toestemming dan staat in artikel 15f lid 2 sub a dat ons recht op vrijstelling komt te vervallen. Wij vinden dit disproportioneel. Het zou voldoende moeten zijn voor de inspectie om de kwaliteit en voortgang te controleren door middel van een gesprek elders en inzage in de documenten die gebruikt worden om de voortgang te registreren.

- **“De persoon” en “de locatie”**

In artikel 15b van het wetsvoorstel is opgenomen dat de persoon, of zoals beschreven in artikel 2 LPW de ouder, het onderwijs dient te verzorgen, en bovendien dat het onderwijs in “overwegende mate” plaats vindt op de verblijfslocatie. Dit betreffen een onredelijke en disproportionele eisen welke onnodig beperkend werken voor de praktijk van onderwijs in gezinsverband. Ook is niet duidelijk op welke wijze dit een bijdrage levert aan de kwaliteit van het onderwijs welke het kind ontvangt en de doelstellingen van de wet.

Immers:

- Deze bepaling sluit uit dat beide ouders het onderwijs verzorgen;
- Deze bepaling sluit uit dat ouders derden inschakelen voor één of meer aandachtsgebieden;
- Deze bepaling sluit uit dat kinderen structureel op locaties buiten de verblijfslocatie kunnen samenkomen, waarmee de in artikel 15d opgenomen verplichtingen inzake “*verwerven van noodzakelijke kennis en van sociale, culturele en lichamelijke vaardigheden, alsmede; op burgerschap, sociale integratie en deelname aan een pluriforme samenleving.*” onmogelijk wordt gemaakt.
- Deze bepaling komt in feite neer op huisarrest voor de betreffende kinderen en impliceert dat het wetsvoorstel uitgaat van onderwijs dat dient te worden ingevuld van maandag tot en met vrijdag van 08.30u tot 15.15u. Hieruit blijkt dat de wetgever geen zicht heeft op de wijze van invulling van onderwijs in gezinsverband.

Dergelijke vergaande beperkingen verhouden zich ook slecht met de artikel 6, 8, 15 en 23 van de Grondwet².

Samenvattend, het verzorgen van onderwijs zou niet beperkt moeten worden tot de ouders of locatie van verblijf. Dit leidt juist tot een beperking van de kwaliteit. Het samen doen met andere ouders en het kunnen inschakelen van derden komt de kwaliteit ten goede en leidt er toe dat er daadwerkelijk passend onderwijs kan worden geboden die recht doet aan het kind.

- **Pedagogisch-didactische bekwaamheid**

De voorschriften zoals gesteld in artikel 15e zijn onduidelijk geformuleerd. Wanneer voldoet men aan punt a. beschikt over aantoonbaar voldoende pedagogisch-didactische bekwaamheid of punt b. onderhoudt zijn pedagogisch-didactische bekwaamheid gedurende de periode dat hij het onderwijs verzorgt met inachtneming van de behoefte van de betrokken jongere? Ons inziens is deze voorwaarde niet noodzakelijk voor de kwaliteit van onderwijs, daar geen rekening gehouden wordt met de praktijk waarin voor bepaalde onderdelen hulp door derden kan worden en ook daadwerkelijk wordt ingezet. Wat punt c van artikel 15e betreft, hiermee worden onnodig mensen uitgesloten daar kwalitatief goed onderwijs in de Nederlandse taal ook op een andere manier ingevuld kan worden.

¹ Bron: <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwijssectoren/primair-onderwijs/onbevoegde-leraren-voor-de-klas-po>

² Respectievelijk onze rechten op vrijheid van godsdienst en levensovertuiging; vrijheid van vereniging; geen vrijheidsontneming; vrijheid van onderwijs.

- **Inhoudelijke voorschriften / voorwaarden onderwijs**

De voorschriften zoals gesteld in artikel 15d leggen onnodige druk op onderwijs in gezinsverband en gaan verder dan noodzakelijk ter borging van het kwalitatief onderwijs. Hiernaast leiden deze voorschriften tot de toepassing van een mal waardoor zowel wordt ingegrepen in de richting als inrichting welke ten doel staat van de richting. Dit leidt tot een beperking van onze rechten voortvloeiend uit artikel 6 en artikel 23 Grondwet.

Ten overvloede, de voorschriften gaan leiden tot aanzienlijke verhoging van de tijd en kosten aan de zijde van de ouders welke een beroep doen op een vrijstelling. Zij worden in feite verplicht gesteld onderwijs vorm te geven op een wijze zoals dat overeenkomt met het bekostigde onderwijs. Uit de begroting van het ministerie van OCW volgt dat er in 2018 gemiddeld EUR 6.900 beschikbaar was voor een kind dat primair onderwijs volgt. Indien u voornemens bent deze aanzienlijke lastenverhogende maatregelen door te voeren verzoeken wij u dit bedrag - dat beschikbaar is gesteld voor passend onderwijs - beschikbaar te stellen aan de ouders om hier invulling aan te kunnen geven.

- **Verplicht gesprek kind met LPA**

Een verplicht gesprek kan een spannende ervaring zijn voor een kind, zeker voor een vierjarige. Een vierjarige is op een leeftijd waarbij voor het kind duidelijk is, dat er iets van hem verwacht wordt, maar niet precies hoe hij zich moet gedragen. Dat is niet in het belang van het kind. Het wetsvoorstel biedt verder geen kaders aan het gesprek en lijkt enkel gericht te zijn op de taken van de gemeente op het gebied van de Jeugdzorg. Immers, de inhoud van het gesprek is blijkens de memorie van toelichting niet relevant voor het verkrijgen van de vrijstelling, er is enkel een verschijningsplicht. Daarenboven kan dit tot de beeldvorming leiden dat alle ouders welke er voor kiezen gebruik te maken van de 5b vrijstelling bij voorbaat als “verdachte” dienen worden aangemerkt. De ter rechtvaardiging in de noot opgenomen jurisprudentie biedt geen basis voor een algeheel verplicht toetsingsgesprek vooraf, het Gerechtshof overwoog dat de rechtmatigheidstoets niet binnen een kortgedingprocedure past.

Ons inziens biedt vorenstaande dan ook geen goede basis voor een open en constructief gesprek en gaat opname van deze verplichting juist leiden tot maatschappelijk wantrouwen.

Los van het bovenstaande, het verplichte gesprek houdt geen enkel verband met de probleemstelling vanuit de IAK en doelstelling van dit wetsvoorstel, zijnde het wettelijk regelen van kwalitatief onderwijs. Het langs deze weg invoeren van een “jeugdzorg gesprek” achten wij als oneigenlijk en in zekere zin strijdig met het verbod op détournement de pouvoir daar het geen verband houdt met onderwijskwaliteit waar dit wetsvoorstel op ziet.

Advies

Een wetsvoorstel dat de kwaliteit van onderwijs wil waarborgen dient ons inziens gericht te zijn op kwaliteit van onderwijs. Het vragen om een onderwijsplan en inzicht van de voortgang lijkt mij voldoende. Voor de controle hierop zou gekozen kunnen worden voor een “onderwijscoach” waarvoor men allicht een beroep kan doen op de vele pedagogen en onderwijzers of kindtherapeuten die in Nederland werkzaam zijn en al samenwerken met de gemeentes. Geef de gezinnen de mogelijkheid om uit een uitgebreid bestand van gekwalificeerde mensen te kiezen, iemand die bij hun past en die 1 of 2 keer per jaar een gesprek heeft met het kind in een rustige en vertrouwde setting om te kijken hoe het gaat. Iemand waar een vertrouwensband mee kan ontstaan.

Als laatste aanbeveling stellen wij voor de mogelijkheden van onderwijs flexibeler te maken. Iedereen, los van levensovertuiging of religie, dient de mogelijkheid te hebben te kiezen voor onderwijs in gezinsverband of school, om invulling te geven aan het grondrecht vrijheid van onderwijs.